

Velká Štáhle

Kraj: Moravskoslezský

Správní obvod: Rýmařov

Nadmořská výška: 540 m n. m.

Počet obyvatel: 322

Adresa URL: www.velkastahle.cz

Okres: Bruntál

GPS souřadnice: 49.929704N, 17.356975E

První pís. zmínka: 1492 (532 let)

PSČ: 793 51

Historie obce Velká Štáhle

První zmínky o obci jsou dle kronik datovány mezi 11. a 13. století, ale první listinné záznamy v českém jazyce jsou až z roku 1492, kdy získal Jan Pňovský koupí hrad Sovinec. Jak vznikl název obce se již asi nedá zjistit, ale některé prameny uvádějí souvislost se jménem zakladatele (lokatora) obce, který se nazýval Stoel, nebo Stohler a jiné uvádějí souvislost s některou štolou (Stohl) v této oblasti.

Na obecní pečeti z roku 1678 je nápis Dorf - Gross - Stohl a ve znaku 3 klasy a 2 kvítky. Tento symbol se zachoval ve znaku obce dodnes.

Časté požáry nebyly jedinou metlou obyvatel obce. V kronikách jsou uvedené rovněž časté povodně, morové epidemie, neúrody a nevídané návštěvy vojsk při nesčetných válkách.

Velmi těžké podmínky byly ideálním podhoubím pro vznik nejrůznějších pověr a pověstí a obci se nevyhnuly ani nechvalně známé inkviziční procesy s tzv. čarodějnicemi. Dle kroniky upadla v podezření z čarodějnictví jistá bylinkářka a zaříkávačka Jacob Natherin, která byla uvězněna v Ryžovišti a v roce 1654 na Sovinci upálena. Její léčebné recepty se dodnes zachovaly v kronikách. Stejně skončil i z knihy Kladivo na čarodějnice známý šumperský děkan Kryštof Alois Lautner, který sloužil v obci v letech 1663 - 1668 jako farář. Později byl obviněn rovněž z čarodějnictví v monstrprocesu osnovaném nechvalně známým inkvizitorem Bobligem a 18.9.1684 v Mohelnici upálen.

Obyvatelé obce se živil původně zemědělstvím, těžbou rud, zlata a břidlice. Poněvadž byly v podhůří Jeseníků podmínky pro zemědělství velmi tvrdé, vznikal v obci postupně bohatý průmysl.

V roce 1876 až 1885 byla přes obec vybudována železnice Rýmařov - Valšov. To dalo další podnět rozvoji průmyslu.

V roce 1894 postavila firma Krisch v obci závod na výrobu hřebíků a drátů (dnešní závod Stelon), ale již v roce 1896 odkoupila továrnu firma Ludwig Damböck z Vídně. Firma přistavěla velký sál na výrobu kraje.

Přikoupila další pozemky a postavila několik obytných domů, mimo jiné i tzv. vilu, dnešní budovu mateřské školy. Firma zpracovávala surovou přízi a tato byla zpracovaná zasílána do mateřského závodu ve Vídni, kde byla prováděna konečná apretura.

V roce 1894 byla v obci postavena i budova poštovního úřadu a byla vybudována i komunikace na jižní straně obce.

V roce 1870 odkoupila firma Löhnert mlýn na olej s příslušenstvím a postupně vybudovala významný závod na výrobu zemědělských strojů (dnes areál ZNZ). Postupně byly vyráběny stroje na výrobu krup, mlátička a žentoury. Od roku 1888 k tomu přibýly čisticí a třídící stroje pro pivovary a sladovny.

Největšího úspěchu dosáhla firma vlastním patentem na samovázací lisy na slámu v roce 1902. Firma vyvážela své výrobky do celého Rakouska- Uherska.

Díky rozvoji obce byla postavena v obci v letech 1908-1909 při šedesátiletém výročí vlády císaře Františka Josefa I. překrásná budova školy.

Po vyhlášení Československé republiky v roce 1918 byly závody v obci postiženy oddělením od mateřských závodů ve Vídni a především ztrátou odbytového trhu Rakouska - Uherska.

Především firma na výrobu krajek Damböck vystřídala několik majitelů a po dlouho trvající stávce se již většího rozkvětu nedočkala.

Hospodářská krize byla pro německé obyvatelstvo důvodem pro nadšené přijetí oddělení Sudet od Československého státu, i majitel firmy Eduard Löhnert byl senátorem Sudetoněmecké strany v československém parlamentu.

Druhá světová válka přinesla i obci válečné útrapy a ani válečná výroba nepřinesla obci hospodářský rozvoj.

Po prohrané válce byli Němci v roce 1946 z obce odsunuti a obec začala být osidlována novými obyvateli. Přicházeli nejen obyvatelé české, slovenské, ale i rumunské národnosti.

Průmyslová výroba byla postupně uzavřena v původní firmě Löhnert a stroje byly instalovány v bývalé krajkárně. Vystřídalo se zde několik firem, Agrostroj Prostějov, První brněnská a Královopolská strojírna, OS Svitavy, Kovohutě Břidličná, v současnosti vlastní podnik firma Stelon Břidličná s.r.o.

V roce 1964 byla obec sloučena se střediskovou obcí Břidličná, což znamenalo zánik samostatné obce, jako takové. Úbytek obyvatelstva vedl k uzavření školy, z původních asi 700 obyvatel před válkou zůstalo v obci málo přes 300 obyvatel.

